

ד.א.ל.ז.ז.ר

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: דיני ממונות (ד)

ההפטרה: "והכהנים הלויים"
(יחזקאל מד)

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי
יד אייר תש"פ 1323 (שנה כה')

פרשת אבואר

"ולא תזללו את שם קדשי" (כב, לב)

ההיפך מחילול השם הוא קידוש השם.

כשיהודי מקיים מצוות ללא כוונות צדדיות אלא באמת לשם ה', בכך הוא גורם לקידוש שמו יתברך. יהודי ששומעים עליו תמיד רק דברים טובים אף הוא מקדש את שם ה'. וההיפך כששומעים כי יהודי אינו מתנהג כשורה ועושה מעשים שמתקבלים באופן שלילי אצל בני אדם מבלי שהוא מסביר את אופן התנהגותו הוא גורם לחילול ה'.

וכל שכן שיהודי צריך להזהר במשא ומתנו עם הבריות שלא לעבור על גזל או לגנוב ח"ו מהזולת, שבכך הוא פוגם בכבודו יתברך ולא מוסיף כבוד לעצמו.

"שבר תזח עין תזח עין... כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו" (כד, כ)

שואלת הגמרא (בבא קמא פד.) כיצד זה יתכן שהתורה תקבע ח"ו כי מי שהזיק לעינו של חברו כעונש יזיקו גם לעינו, "עין תחת עין"?

ומסבירה שהכוונה לעניין ממון, שהמזיק משלם ממון כנגד העין שהזיק לחברו ולומדת זאת מסמיכות הפסוקים "ומכה בהמה ישלמנה", מה כאן משלם ממון על מה שהזיק אף כשמזיק לחבירו ישלם מממנו.

ומוסיף רבינו הרא"ש (פ"ה ס"א) שודאי הכוונה כאן שמשלם על הנזק מממנו שאם לא כן היה צריך להיות כתוב: "סימא את עין חברו תסמא עינו, שבר את רגלו תשבר רגלו..."

וכיצד מעריכים את שווי הנזק? לדוגמא אם פגע בעין חברו בודקים כמה נמכר עבד בריא בעינו וכמה נמכר עבד חסר עין ואת ההפרש ביניהם משלם לכן נאמר: "עין תחת עין" וכו'...

הזירות בממון הזולת

סיפר הזמר דוד חי לורי שפעם אחת כשנסע אחרנית ביציאה מהחניה הוא שפשף קלות מכונית שהיתה מאחוריו. הוא יצא מהמכונית וחיפש את הבעלים של הרכב הנ"ל ומשלא מצא רשם על פתק את הפרטים שלו וציין שהוא ישלם עבור הנזק שגרם. כשהניח את הפתק הוא רואה אדם סר וזעף צועד לקראתו: "אני בעל המכונית, מה רשום בפתק שהנחת על מכוניתי?!", הוא השיב לו: "אל תדאג אשלם עבור כל הנזק שגרמתי". לאחר שבעל המכונית קרא את הכתוב בפתק נחה דעתו, והוא סיפר כי לפני שבוע נפגעה מכוניתו ע"י פלוני אשר השאיר לו פתק: "בפעם הבאה תחנה במקום טוב יותר" – צאו וראו איזה קידוש השם יצא מכאן.

חשד שווא

מעשה שהיה

שמי יוסי, אני לומד בכיתה ה', רציתי לספר על משהו לא נעים

שקרה לי: היה זה ביום גשום שלא אשכח לעולם, נכנסנו לכיתה לאחר אחת

ההפסקות ופתאום שמענו את בנימין צועק: "הטטריס שלי!" המורה הציע שיחפש היטב

העלון מוקדש לרפואה שלמה ליוסף חיים בן טוני למשפ' דבוש הי"ו שחולה בקורונה

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * שעון קיץ * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:31-8:28

יציאת ש"ר"ת: 8:51

יציאת שבת: 7:59

כניסת שבת: 7:07

בילקוט, אך הטטריס לא נמצא.

"יצאת עימו מן הכיתה?" הוא שאל, "לא", השארתי אותו על השולחן – השיב בנימין. אף אחד לא ראה את הטטריס של בנימין? שאל המורה. שקט שרר בכיתה, "אז אולי כדאי שתערכו חיפושים בתיקים?" הציע המורה.

פתחתי את התיק שלי והתחלתי לחפש אך אז שמעתי את המורה אומר: "כל אחד יחפש בתיק של חברו". ערכנו חיפוש זה בתיקו של זה, אך הטטריס לא נמצא.

בנימין הציע: "אולי זה נמצא באחד המעילים?"

המחנך החל לחפש במעילים, כולנו הסתכלנו עליו במתח ואז הוא הגיע למעיל צהוב, ראינו שידי נתקלו במשהו קשית, הוא הכניס את ידו והוציא את ה... טטריס. רחש עבר בכיתה. המורה הביט בשם הרשום עליו, אך כולם ידעו למי הוא שייך. הוא היה שייך ליי!

כולם הבינו שאני הוא שלקחתי את הטטריס והביטו בי, פני הפכו אדומות ומעיני החלו לזלוג דמעות, חשתי בושה עצומה, כבשתי ראשי בידי והתחלתי לבכות כשמסביבי נשמעו לחשושים. ואז נשמע הצלצול, ואני ידעתי: כעת כולם יוצאים להפסקה וכל ביה"ס ידע שיוסי גנב. ידעתי שלא אוכל לעמוד בבושה כזו, הרגשתי שכל גופי מצטמרר ונשמתי כבדה, פחד גדול רבץ עלי. הילדים החלו לקום אך המחנך ביקש שימשיכו לשבת. כולם הביטו בו בציפיה, המורה פנה אלי: "יוסי, יכול להיות ששכחת את הטטריס אצלך במעיל?" הבנתי שהוא רוצה לשמור על כבודי. אך אני עניתי: "אני לא יודע מי הניח אותו במעיל שלי, המורה אני יודע שלא יאמינו לי אבל אני מבטיח לכם שלא נגעתי בטטריס, לא ידעתי היכן הוא היה, וכמו כולם גם אני הייתי במתח ורציתי שימצאו אותו". שקט הושלך בכיתה, הילדים לא ידעו למי להאמין, ואז אמר המורה: "יש לי סיפור לספר לכם, עליכם לבחור האם אתם מעדיפים את ההפסקה או את הסיפור?" כולם בחרו בסיפור.

"לפני 30 שנה קרה מקרה דומה בכיתה ה' בבי"ס בעיר אחרת, לאחד הילדים נעלם ממתק שהיה אז דבר נדיר. לאחר חיפושים הוא נמצא בכיס המעיל של אחד הילדים. הילד קיבל עונש קשה על שלקח דבר שאינו שלו, הוא קיבל פתק להורים על המעשה וגם נצטוו להישאר בכיתה במשך שבוע בהפסקות, אך היה זה העונש הקל, העונש האמיתי היה שהוא הוחרם בכיתה. ובביה"ס יצא לו שם של גנב. הילדים היו מחביאים מפניו דברים ואם היה לו ויכוח עם ילד וילד לא היה מה לענות הוא היה עונה "גנב" ומנצח בוויכוח.

הילד הזה גדל ויצא לשיבה שבה לא הכיר אותו איש. ולאט לאט ניסה לבנות את עצמו, וזה לא היה קל. הבושות הרבות שספג פגעו בביטחון העצמי שלו, וגרמו לו קשיים לימודיים וחברתיים. עברו שנים, והוא עבר לשיבה גדולה ולאחר מכן התחתן, יום אחד צילצל הטלפון בביתו, מישו רצה להיפגש איתו. הוא הכיר אותו, היה זה אחד מהילדים שלמדו איתו בכיתה, והוא לא שמע עליו מאז סיימו כיתה ח'.

הם נפגשו ושאלו זה לגורלו של זה, בשלב מסויים השתררה ביניהם שתיקה מעיקה. ואז שאל המארח: "בוודאי הגעת למטרה מסוימת..." האורח כחכת בגרונו ואמר: "כן, רציתי לבוא אליך כבר מזמן, אך לא היה לי האומץ להגיע... אני לא יודע אם אתה זוכר כשהיינו ילדים היה מקרה בכיתה שמצאו במעיל שלך ממתק שהיה שייך למישהו אחר והאשימו אותך שלקחת. יתכן שכבר שכחת, אתה זוכר משהו?", "זוכר", "רציתי לספר לך שאני הוא זה שעשיתי זאת, נטלתי את הממתק מהשולחן, ופתאום הגיע בעל הממתק והתחיל לצעוק "לקחו לי" ואני נבהלתי והנחתי אותו במקום הכי קרוב שמצאתי, לא התכוונתי דוקא אליך, זה היה מיקרי, רציתי שתמחל לי..." הוא הזיע רבות וקשה היה לו לומר את הנאום שבסופו אמר המארח כי הוא בהחלט יסלח לו על המעשה, אך הדבר יאריך זמן, משום שהארוע עשה צלקות בנפשו

והוא מתקשה לסלוח על כך. לאחר שתיקה מעיקה אמר המארח: "אתה שואל אם אני זוכר? דע לך שבמשך השנים אין יום ואין דקה שאיני חושב על כך. זה לא משהו שאני צריך להזכר בו, כי הוא נמצא בתוכי, הוא חלק ממני, אך מדוע הגעת דווקא עכשיו?"

"בזמן האחרון ערכתי חשבון נפש וגיליתי שחיי נעצרו אי שם בשנות הבחרות, אני רווק, שנים רבות של צער ובדידות עברו עלי, ניסיתי להזכר ואז פתאום נזכרתי בסיפור הזה וחשבתי שיתכן שהמקרה גרם לך עגמת נפש, החלטתי לבוא ולבקש מחילה".

"היודעים אתם תלמידים, מהיכן אני יודע את הסיפור הזה?" שקט ודממה.

"אני הוא הילד שחשדו בו חשד שוא והחבר שלי הגיע אלי לפני מספר שבועות לבקש את מחילתי, משמים דאגו להזכיר לי את הסיפור שקרה לי בילדותי דוקא עכשיו כדי שאזהיר את תלמידי מלחשוד בכשרים. אני מודיע לכם שאני מאמין ליוסי בכל ליבי, מישהו אחר עשה זאת, אני פונה אליו בבקשה לבוא ולהתודות ואני מבטיח שלא אפרסם זאת". המורה שחרר אותנו להפסקה ואני נשמתי לרווחה. למחרת הודיע לנו המורה כי אחד מהתלמידים התודה בפניו כי הוא זה שחמד לצון ולא מתוך רצון לפגוע בו אלא כדי "למתוח" את בנימין.

סוף טוב הכל טוב, נוקיתי מחשד. אך יש רגעים בהם אני חושב על האפשרות האחרת שהמורה שלי לא היה עובר את מה שעבר וכולם היו חושדים בי אך הלך הגדול שלמדתי על בשרי הוא כי אם בעתיד אתקל במקרה כזה, לא אמהר להסיק מסקנות ובוודאי לא כאלה היכולות להרוס חיי של ילד אחר.

הלכות גניבה וגזילה [ד]

פינת ההלכה

- א. אסור לגנוב או לגזול אפילו פחות משהו פרוטה בין ישראל ובין מגוי בין מגדול בין מקטן (ש"ע חו"מ סי' שמח ס"א-ב, סי' שנט ס"א, ג).
- ב. מורה הרואה שאחד התלמידים מחזיק בידו חפץ או מעות ובכך נמנע הוא מללמוד או מפריע לאחרים, מותר לו לקחתו מהילד על מנת להחזיר, אבל לקחת על מנת שלא להחזיר כלל (משנה הלכות ח"ו סי' רפד, פתחי חושן ח"ד פ"א הערה יז, משפטי התורה ח"א סי' עז). וכל שכן לאבדו אסור (ילקו"י דיני חינוך קטן עמ' עז). ואם רוצה להראות את החפץ או את המעות לתלמידים כגון ללמדם צורת מטבע וכיו"ב צריך לבקש רשות מהילד (משנה הלכות שס, פתחי חושן שס, משפטי התורה שס, ילקו"י שס) וכל שכן אסור למורה להשתמש בחפץ לצרכיו האישיים מבלי לקבל תחילה רשות מהתלמיד [כגון: מחשבון כיס וכדו'] (משפטי התורה שס).
- הטעם: מותר למורה לקחת את החפץ של הילד על מנת להחזירו בתור עונש, שזה חלק מהכח שהאב נתן למורה להעניש את הילד כדי שילמד, אולם אין למורה היתר להשתמש בחפץ ללא רשות התלמיד שהרי החפץ שייך לילד או לאביו ולא למורה וכשמשתמש שלא ברשות נחשב שואל שלא מדעת שדינו כגזולן (שס).
- ג. מי שגזלו ממנו סכום כסף, ואין לו עדים על כך ואין ביכולתו לתבוע את הגזולן בבית דין ולהוציאו מידי וקרה שהגזולן שכח אצל הנגזל חפץ ששוויו קרוב לסכום הכסף שגזל ממנו, רשאי הנגזל ליטול את החפץ לעצמו או למוכרו תמורת כספו (ק. ילקו"י חו"מ סי' שע ס"א).
- ד. אדם שחפץ השייך לו נמצא בבית חברו, אסור לו לקחת את החפץ מבית חברו ללא ידיעתו. אולם אם חברו מסרב לתת לו את החפץ למרות בקשתו, מותר לבעלים לתפוס אותו מחברו גם בעל כורחו (ש"ע חו"מ סי' ד ס"א, משפטי התורה ח"א סי' יא ס"ד).
- ה. אסור לאשה לקחת כסף מבעלה בלי ידיעתו ורשותו אלא אם כן סיכמו ביניהם שיכולה לקחת ממנו מעות מתי שתרצה (ק. ילקו"י שס). ומה שקנתה אשה קנה בעלה לכן אשה שעובדת, כל סך המשכורת שלה שייך לפי ההלכה לבעלה (ש"ע אבה"ע סי' סט ס"ג סי' פ ס"א). אך מפני שלום בית יש לנהוג בדבר זה בחכמה ותבונה (ק. ילקו"י סי' שע ס"טז) מ"מ הבעל לא ישכח כי החובה לפרנס את האשה והילדים חלה עליו (ש"ע אבה"ע סי' ע סי' עא).
- ו. אשה נשואה שמנהלת בית עסק לרבים, מותר לקנות ממנה בלי לשאול רשות מבעלה שבוודאי מסכים עמה שתנהל את העסק כהבנתה (עיין ש"ע חו"מ סי' שנה ס"ה, ק. ילקו"י שס ס"ז).
- ז. גבאי צדקה אינם מקבלים צדקה מאשה נשואה בסכום גדול אלא רק בסכום קטן וכל זה בסתם, אבל אם הבעל מוחה אסור לקבל ממנה אפילו כל שהוא (ש"ע יור"ד סי' רמח ס"ד). וכן אם אומרת אל

תגלו לבעלי שנתתי לכם, אסור לקבל ממנה כיון שמובן מדבריה שבעלה מקפיד על כך (ש"ת תשובה והנהגות ח"ד סי' ריט, עיין שו"ע חו"מ סי' קנח ס"ה). ואם אומרת שנותנת ברשות בעלה נאמנת (ש"ת נודע זיהודה מה"ק יו"ד סי' עב).

ח. אין השואל רשאי להשאיל את החפץ ששאל לאדם אחר ללא רשות המשאיל, ואפילו אם מדובר בחפצי מצוה ששאל כגון: ספר תורה (שו"ע חו"מ סי' קמב ס"ז), או ספרי קודש וכו' (שו"ע הרב הל' שאלה ס"א). ואין אומרים שמן הסתם נוח לבעלים שיעשו מצוה בממונם (שם סמ"ע ס"ק ז), כי שמא אין רצונם שיהיה חפצם ביד אדם אחר שאינו נאמן עליהם (שם משפט אורח סי' א) ושואל שלא מדעת גזלן הוא (שו"ע סי' שנט ס"ז, סי' שסג ס"ה).

ט. ספר תורה שהושאל לביה"כ אין הגבאי רשאי להשאיל את סה"ת לבית האבלים מבלי לקבל הסכמה מפורשת לכך מן הבעלים (עליו לשכח ח"א עמ' תרמ"ח ע"ט).

י. מותר לשואל ספר לתת לאחר ללמוד בו בתוך ביתו בנוכחותו בתנאי שילמד בו יחידי ולא שניהם יחד, שאז יכול הספר להיקרע.

הטעם להיתר: כיון שאינו מוציא מרשותו, ונותן לחברו לעיין בנוכחותו, באופן זה הבעלים לא מקפידים בחסד זה שאחר יקרא בספר בהשגחה של מי שהם סומכים עליו (שו"ע הרב ס"ד).

יא. השוכר חפץ אינו רשאי להשכיר את החפץ לאדם אחר ללא רשות הבעלים (שו"ע חו"מ סי' קז ס"ד). יב. השואל מגמ"ח כלים לשמחות, מכשירי חשמל, מכשירים רפואיים וכדו' ומעכבם בביתו יותר מהזמן שנקבע ללא צורך מחמת עצלות, אדישות והזנחה או שאומר כשאזדמן בימים הקרובים לאותו מקום אשיבנו גוזל את הרבים, שהרי בהחזקת כלים המיועדים לציבור לאחר הזמן וללא תועלת, הריהו כנועל את הגמ"ח וגורם נזק וצער לרבים (הארכו בממון חכמים עמ' קמב ס"ח).

יג. השואל כלי או חפץ ומשנה מהתנאים מכפי שהרשהו הבעלים – דינו כגזלן שאסור לעשות בו פעולה אחרת וגם לא להחזיק בו יותר זמן מכפי שהוקצב לו (אהבת חסד לח"ח ח"ב פ"כ ס"ד).

יד. אסור לאכול מסעודה שאינה מספקת לבעליה שזהו "אבק גזל" (הרמב"ם הל' תשובה פ"ד ה"ד) [כלומר אסור להשתתף בסעודה כאשר אין מספיק אוכל לבעלי הסעודה או לבני משפחתו] (שערי דק פ"ב ס"לז), אף על פי שבעל הבית הזמינו לאכול עמו והוא עוון גדול ומן הדברים שקשה לשוב עליהם (ק. שו"ע גאנלפריד פ"מב ס"יח).

טו. אין לחבר קופ"ח לקנות תרופות עבור אדם שאינו חבר באותה קופ"ח שיש בזה משום גניבה, אך אם קונה את התרופה לצורך עצמו ואח"כ נותן או מוכר מה שנשאר לחברו שאינו חבר בקופ"ח מותר אף שעקב כך יצטרך לקנות מחדש בהמשך את אותה תרופה (עליו לשכח ח"א ת' עה).

הלכות ל"ג בעומר

א. נוהגים להרבות שמחה ביום ל"ג בעומר שהוא יום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי (סי' תאג ס"ב בהרמ"א) אין אומרים בו תחנון בתפילה (שם) [וכן במנחה של ערב ל"ג בעומר לא אומרים תחנון (משנ"ב ס"ק ט)].

ב. יש נוהגים לערוך לימוד בליל ל"ג בעומר במנין וללמוד משבחי רבי שמעון בר יוחאי המפורזים בש"ס ובזוהר הקדוש ומנהג יפה הוא (החיד"א במורה אכזב אות רכג).

ג. נוהגים להדליק בל"ג בעומר מדורות ונרות לכבוד רבי שמעון בר יוחאי [בכל רחבי הארץ] (טעמי המנהגים עמ' רעב ס"יד).

הטעם: לפי שיום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי היה היום הארוך ביותר, ובאותו יום גילה את סודות הזוהר ולא היתה לשמש רשות לשקוע עד שסיים סודותיו שאז עלתה נשמתו למרום, וגם לרמוז על האש שהיתה שורה על הבית כל אותו יום פטירתו כמובא בזוהר הקדוש (שם).

ד. מותר לשמוע שירים עם מוזיקה לכבוד התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי [בכל הארץ] כבר בליל ל"ג בעומר (תורת מועדים לגר"ד יוסף פסח פ"ב ס"כה, קיטור ילקו"י לגר"י יוסף ח"ב סי' תאג ס"ט).

ה. הספרדים: נוהגים שלא להסתפר ולא להתגלח עד ל"ד בעומר (יום רביעי) בבוקר (שו"ע סי' תאג ס"ב) לאחר נץ החמה (משנ"ב ס"ק י).

האשכנזים: נוהגים שלא להסתפר ולא להתגלח עד ל"ג בעומר בבוקר (הרמ"א).

ו. הספרדים: נוהגים שלא לשאת אישה עד (שו"ע ס"א שם) ל"ד בעומר (יום רביעי) בבוקר (חזו"ע יו"ט עמ' קג – רנד ילקו"י שם, תורת מועדים שם), לאחר נץ החמה (תורת מועדים שם).

האשכנזים: נוהגים שלא לשאת אישה עד ל"ג בעומר בבוקר (הרמ"א שם סי' תאג ס"א) ויש מהאשכנזים שמקילים מ-ל"ג בלילה (שלישי בלילה) (פסקי תשובות לגר"א מנדלבוס סי' תאג ס"א תורת מועדים ועוד).

לעלון האיחוד דרוש מפייך בהתנדבות לחלוקת העלוניים מידי שבוע בבתי הכנסת באזור יב אשדוד

משרד' האיחוד" טל: 08-8644452 * לא לעיין בתפילה * נא לשמור על קדושת הגליון